

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi.

Koulutuspoliittinen selonteko sisältää useita tavoitteita ja seurantakohteita Suomen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän kehittämiseksi. Näissä ja useissa selonteon kohdissa käytetään runsaasti tilastotietoja. Tilastokeskus toteaa, että on tärkeää, että koulutus- ja tutkimusjärjestelmän seurannassa ja kehittämisessä käytetään pohjana laajasti tilastotietoa ja tilastoindikaattoreita.

Tilastokeskus osallistuu mielellään tarvittavan tilastodatan ja -indikaattorien tuotantoon ja kehittämiseen yhteistyössä opetushallinnon ja muiden toimijoiden kanssa. Tilastokeskuksen ja opetushallinnon rooleista ja tehtävistä tarvittavan koulutuksen ja kulttuurin tietotuotannon kehittämisessä on aikaisempaan tapaan hyvä sopia eri toimijoiden kesken.

Selonteossa käytettyjen tilastolukujen yhteydessä olisi hyvä mainita aina tietojen lähde, mikä helpottaisi lukujen tarkistamista tarvittaessa. Tilastollisia tavoitearvoja asetettaessa olisi hyvä määritellä, mitä tietolähdettä käytetään tilastollisen tavoitearvon pohjana ja miten tavoitearvo lasketaan.

Sivulla 10 toiseksi viimeisessä kappaleessa kohdassa ”Oppilaskohtaiset kustannukset pienenevät Suomessa kiintein hinnoin mitattuna vuodesta 2012 vuoteen 2017 noin prosenttiin, kun samaan aikaan OECD-maissa ne kasvoivat keskimäärin 1,4 prosenttia.” (Lähde: Education at a Glance 2020 – OECD Indicators) pitäisi lisätä vuosittain sana seuraavasti: ”Oppilaskohtaiset kustannukset pienenevät Suomessa kiintein hinnoin mitattuna vuodesta 2012 vuoteen 2017 vuosittain noin prosenttiin, kun

samaan aikaan OECD-maissa ne kasvoivat vuosittain keskimäärin 1,4 prosenttia. (Lähde: Education at a Glance 2020 – OECD Indicators)”

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tilastokeskuksella on tärkeä rooli tiedon uusiokäytön (muussa toiminnassa syntyneiden tietojen käyttö tilastoinnissa ja tutkimuksessa) mahdollistajana ja avoimen datan käytön edistäjänä. Tilastokeskus näkee hyvänä, että TKI-tiekartan rahoituksessa pyritään pysyväisluonteisiin ratkaisuihin.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Sivulla 38 toiseksi viimeinen kappale huomioi vapaan sivistystyön oppilaitokset seuraavasti: ”Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset.” Tilastokeskus huomauttaa, että vapaan sivistystyön koulutusta voidaan järjestää myös esim. ammatillisissa oppilaitoksissa, joihin vapaan sivistystyön oppilaitos on aiemmin yhdistynyt.

Sivulla 38 viimeisessä kappaleeseen on mahdollista käyttää tuoreempaa tilastotietoa: ”Tilastokeskuksen tietojen mukaan vapaan sivistystyön koulutuksiin osallistui vuonna 2019 lähes 900 000 opiskelijaa.”

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Tilastokeskus pitää tärkeänä taide- ja kulttuurikasvatuksen ja opetuksen tietopohjan kehittämistä luotettavaksi ja kattavaksi. Aiheesta tarvitaan säännönmukaisesti kerättävää, valtakunnallista, laadukasta ja määrällistä tilastotietoa. Taiteen perusopetuksen tietopohjan vahvistaminen ja

tiedonkeruun systematisointi ovat tärkeitä taiteen perusopetuksen kehittämistä koskevan päätöksenteon kannalta.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Sivulla 65 kolmannessa kappaleessa voidaan käyttää myös vuoden 2019 tilastotietoa seuraavasti: "Vuonna 2019 kaikkiaan 1890 peruskoulun päättäneitä jäi kaiken koulutuksen ulkopuolelle, heistä 1380 oli alle 18-vuotiaita."

Sivuilla 78-80 kappaleeseen "Ympäristön tila ja Ilmastonmuutos – uhkia ja mahdollisuuksia koulutukselle ja tutkimukselle" Tilastokeskus nostaa lisäksi esille seuraavaa.

Ympäristön tila ja ilmastonmuutos sekä kiertotalous koulutukseen vaikuttavina tekijöinä on selonteossa nostettu hyvin esille. Luonnon monimuotoisuus ja sen nopea väheneminen on kuitenkin viimeaikaisen tutkimus- ja seurantatiedon sekä raportoinnin mukaan noussut yhä tärkeämmäksi kansalliseksi ja globaaliksi riskitekijäksi, jonka vaikutukset ovat laajuudeltaan verrattavissa ilmastonmuutokseen ja osittain päällekkäisiä ilmastonmuutoksen kanssa. Luonnon monimuotoisuuden voisi nostaa samalle tasolle ympäristön tilan ja ilmastonmuutoksen kanssa myös otsikkotasolla.

Luvun alussa esitetyt kielteiset ja myönteiset vaikutukset -lauseita voisi hieman tarkentaa, esimerkiksi alla ehdotetulla tavalla. Kasvihuonepäästöt -termin oikea muoto on kasvihuonekaasupäästöt. Energian kulutus ja raaka-aineiden käyttö ovat myös jossain määrin välttämättömiä ihmisten ja yhteiskuntien toiminnan kannalta, joten niitä ei kannattaisi esittää pelkkinä kielteisinä vaikutuksina.

"Tavoitteena on rakentaa kestävä toimintamalli, jolla ihmisen toiminnan jalanjälki (kielteiset vaikutukset) voitaisiin muuntaa myönteisiksi vaikutuksiksi eli kädenjäljeksi. Kielteisiä vaikutuksia ovat muun muassa liiallinen energiankulutus, energian- ja muun tuotannon kasvihuonekaasupäästöt, kestämatön raaka-aineiden käyttö ja päästöt ilmaan, veteen ja maaperään. Myönteisiä vaikutuksia ovat muun muassa uusiutuva energiatuotanto, kasvihuonekaasujen ja muiden haitallisten päästöjen

vähennykset, raaka-aineiden käytön vähentäminen, raaka-aineiden uudelleenkäyttö sekä digitaaliset ja muut vähäpäästöiset tekniset ratkaisut ympäristön- ja luonnonsuojelun tukena.”

Keskeisinä ongelmina mainittujen ilmaston muutoksen ja luonnonvarojen kulutuksen rinnalle voisi myös nostaa luonnon monimuotoisuuden vähenemisen. Lisäksi olisi hyvä mainita, että ilmastonmuutos, luonnonvarojen kulutus ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen ovat toisiinsa kytkeytyviä ongelmia, joiden ratkaisuja tulisi myös tarkastella yhdessä.

Tiekarttojen osalta tekstissä painottuvat ilmastoratkaisut ja vähähiilisyys. Tiekartoilla voidaan kuitenkin asettaa tavoitteita myös luonnonvarojen kulutuksen vähentämiselle.

ICT ja resurssitehokkuus on nostettu merkittävään rooliin ratkaisuina ongelmiin. Uusia teknologioita ja vaihtoehtoisia teknologioita sekä kulutustottumusten muuttamista voisi painottaa enemmän osana ongelmien ratkaisua.

Suomella on mahdollisuus hyödyntää korkeatasoista osaamistaan ja laajaa digitalisoitumistaan tuottamaan ratkaisuja niin kiertotalouteen kuin esim. cleantechiin ja kestäviin arvonaluonnin verkostoihin -kohdassa voisi mahdollisesti myös mainita, että suomalaisella osaamisella on myös merkittävää kansainvälistä kysyntää ja mahdollisuuksia kiertotalouden globaaliin edistämiseen.

Tuononen Mika
Tilastokeskus